

Noord-Ierland: Hoe een eiland verdeeld kan raken door religieuze redenen.

Wie wel eens door Ierland heeft gereisd, weet hoe aangenaam het land is. Je betaalt er met de euro, vrijwel iedereen spreekt uitstekend Engels, je kunt genieten van een traditionele pub met een goed glas bier en als burger van de Europese Unie reis je er eenvoudig naartoe met een identiteitskaart.

Toch valt er iets op wanneer je verder naar het noorden van het eiland reist. Plotseling betaal je niet meer met de euro, maar met het Britse pond. Je bevindt je niet langer binnen de Europese Unie en overall wapperen Britse vlaggen in plaats van de Ierse driekleur. Je bent aangekomen in Noord-Ierland een gebied dat politiek en historisch sterk verschilt van de rest van het eiland.

Hoe kan het dat één eiland vandaag de dag is verdeeld tussen twee landen? Waarom bleef Noord-Ierland onderdeel van het Verenigd Koninkrijk toen de rest van Ierland onafhankelijk werd? En waarom spelen religie, identiteit en geschiedenis er nog altijd zo'n grote rol?

In dit artikel gaan we dieper in op het ontstaan van deze bijzondere grens en ontdekken we waarom Noord-Ierland een van de meest unieke regio's van Europa is.

Vlag Noord-Ierland. Bron: Wikipedia.org

Ontstaan Noord-Ierland

Noord-Ierland ligt, zoals de naam al doet vermoeden, in het noorden van het Ierse eiland. Het gebied is ongeveer een derde zo groot als Nederland en telt ruim twee miljoen inwoners. Het ontstaan van Noord-Ierland is nauw verbonden met religie, politiek en nationale identiteit.

Lange tijd maakte het hele Ierse eiland deel uit van het Verenigd Koninkrijk. Na de Akte van Unie in 1800 vormden Engeland, Schotland, Wales en heel Ierland samen één koninkrijk.

Binnen dat koninkrijk speelde Engeland de dominante rol. De politieke macht was geconcentreerd in London, de Britse monarch resideerde daar en het Engels werd de belangrijkste bestuurstaal. Hierdoor kwamen de oorspronkelijke talen van de andere delen van het Verenigd Koninkrijk steeds meer onder druk te staan.

De laatste decennia is daar echter verandering in gekomen. Regionale talen zoals het Iers (Gaelic), Schots-Gaelisch en Welsh worden steeds vaker beschermd en onderwezen. Ook op sportief gebied hebben de verschillende delen van het Verenigd Koninkrijk een eigen identiteit. Zo treden Engeland, Schotland, Wales en Noord-Ierland in sporten als voetbal en rugby vaak met afzonderlijke nationale teams aan, hoewel zij internationaal nog steeds deel uitmaken van hetzelfde koninkrijk.

In Ierland groeide ondertussen het verlangen naar onafhankelijkheid. Veel Ieren voelden zich sterk verbonden met hun eigen cultuur, taal en geschiedenis en zagen de Britse invloed als een bedreiging voor hun nationale identiteit. Omdat Ierland bovendien door de Ierse Zee van Groot-Brittannië wordt gescheiden, ontwikkelde zich een sterke onafhankelijkheidsbeweging die uiteindelijk zou leiden tot een van de meest complexe politieke conflicten in de moderne Europese geschiedenis. Daarbij zou religie een doorslaggevende rol spelen in de uiteindelijke opdeling van het eiland.

Het huidige Verenigd Koninkrijk. Bron: Geografie.nl

In 1919 brak de Ierse onafhankelijkheid oorlog uit. Tot 1921 vochten Ierse nationalisten voor onafhankelijkheid van het Verenigd Koninkrijk. Met de ondertekening van het Engels-Ierse Verdrag kwam een einde aan de oorlog en werd het grootste deel van Ierland zelfstandig.

Toch was daarmee niet iedereen tevreden. Binnen Ierland leefde een grote protestantse bevolkingsgroep, vooral in het noordoosten van het eiland. Deze groep voelde zich over het algemeen meer verbonden met Groot-Brittannië dan met een onafhankelijk Ierland en wilde juist onderdeel blijven van het Verenigd Koninkrijk.

Al vóór het einde van de onafhankelijkheidsoorlog hadden de Britten geprobeerd een politieke oplossing te vinden. Met de Government of Ireland Act 1920 werd Ierland opgedeeld in twee bestuurlijke delen: Noord-Ierland en Zuid-Ierland. Beide kregen een vorm van zelfbestuur binnen het Verenigd Koninkrijk. In de praktijk bleek deze oplossing echter onvoldoende, omdat de spanningen tussen de overwegend katholieke nationalisten, die een onafhankelijk Ierland wilden, en de voornamelijk protestantse unionisten, die trouw wilden blijven aan de Britse Kroon, bleven bestaan.

Na het Engelse-Ierse verdrag kreeg het grootste deel van het eiland de mogelijkheid om zich af te scheiden van het Verenigd Koninkrijk. Noord-Ierland maakte echter gebruik van een bepaling in het verdrag waardoor het binnen het Verenigd Koninkrijk kon blijven. Dat was mogelijk omdat in zes graafschappen van de historische provincie Ulster de protestantse unionisten een meerderheid vormden.

Deze zes graafschappen vormden samen Noord-Ierland, dat sindsdien onderdeel is gebleven van het Verenigd Koninkrijk en trouw bleef aan de Britse Kroon. De overige 26 graafschappen ontwikkelden zich uiteindelijk tot het huidige Ireland.

De opdeling van het eiland loste de spanningen echter niet op. Integendeel: de religieuze en politieke tegenstellingen tussen katholieke nationalisten en protestantse unionisten zouden nog tientallen jaren voortduren en uiteindelijk uitmonden in een gewelddadig conflict dat bekendstaat als The Troubles.

**POBLACHT NA H EIREANN,
THE PROVISIONAL GOVERNMENT
OF THE
IRISH REPUBLIC
TO THE PEOPLE OF IRELAND.**

IRISHMEN AND IRISHWOMEN In the name of God and of the dead generations from which she receives her old tradition of nationhood, Ireland, through us, summons her children to her flag and strikes for her freedom.

Having organised and trained her manhood through her secret revolutionary organisation, the Irish Republican Brotherhood, and through her open military organisations, the Irish Volunteers and the Irish Citizen Army, having patiently perfected her discipline, having resolutely waited for the right moment to reveal itself, she now seizes that moment, and, supported by her exiled children in America and by gallant allies in Europe, but relying in the first on her own strength, she strikes in full confidence of victory.

We declare the right of the people of Ireland to the ownership of Ireland, and to the unfettered control of Irish destinies, to be sovereign and indefeasible. The long usurpation of that right by a foreign people and government has not extinguished the right, nor can it ever be extinguished except by the destruction of the Irish people. In every generation the Irish people have asserted their right to national freedom and sovereignty, six times during the past three hundred years they have asserted it in arms. Standing on that fundamental right and again asserting it in arms in the face of the world, we hereby proclaim the Irish Republic as a Sovereign Independent State, and we pledge, our lives and the lives of our comrades-in-arms to the cause of its freedom, of its welfare and of its exaltation among the nations.

The Irish Republic is entitled to, and hereby claims the allegiance of every Irishman and Irishwoman. The Republic guarantees religious and civil liberty, equal rights and equal opportunities to all its citizens, and declares its resolve to pursue the happiness and prosperity of the whole nation and of all its parts, cherishing all the children of the nation equally, and oblivious of the differences carefully fostered by an alien government, which have divided a minority from the majority in the past.

Until our arms have brought the opportune moment for the establishment of a permanent National Government, representative of the whole people of Ireland and elected by the suffrages of all her men and women, the Provisional Government, hereby constituted, will administer the civil and military affairs of the Republic in trust for the people.

We place the cause of the Irish Republic under the protection of the Most High God, Whose blessing we invoke upon our arms, and we pray that no one who serves that cause will dishonour it by cowardice, inhumanity, or rapine. In this supreme hour the Irish nation must, by its valour and discipline and by the readiness of its children to sacrifice themselves for the common good, prove itself worthy of the august destiny to which it is called.

Signed on Behalf of the Provisional Government,
THOMAS J. CLARKE,
SEAN Mac DIARMADA, THOMAS MacDONAGH,
P. H. PEARSE, EAMONN Ceannt,
JAMES CONNOLLY, JOSEPH PLUNKETT.

Ierse proclamatie uit het jaar 1916. Bron: Wikipedia.org

The Troubles

Maar hoe kwam het eigenlijk dat juist in Ulster de protestanten de meerderheid vormden, terwijl de rest van het Ierse eiland overwegend katholiek bleef? Dat is terug te voeren op de Plantation of Ulster in de zeventiende eeuw.

Na verschillende Ierse opstanden tegen de Engelse Kroon besloot de Engelse regering grote stukken land in Ulster af te nemen van de katholieke Ierse adel. Dit land werd vervolgens toegewezen aan protestantse kolonisten uit Engeland en Schotland. Het doel was de Engelse controle over Ierland te versterken en toekomstige opstanden te voorkomen. Deze kolonisatie veranderde de bevolkingssamenstelling van Ulster ingrijpend. Vier eeuwen later is dat nog altijd zichtbaar: juist in dit deel van het eiland ontstond later Noord-Ierland.

De religieuze en politieke tegenstellingen bleven echter bestaan en liepen in de twintigste eeuw uit op een gewelddadig conflict dat bekendstaat als The Troubles. Dit conflict duurde grofweg van de late jaren zestig tot 1998 en kostte meer dan 3.500 mensen het leven.

Een beknopte tijdlijn:

- 1966 – De loyalistische paramilitaire organisatie Ulster Volunteer Force pleegt haar eerste aanslagen. De groep zegt de protestantse gemeenschap te willen beschermen tegen de Irish Republican Army (IRA), die streefde naar een verenigd Ierland.
- 1968 – De Northern Ireland Civil Rights Association (NICRA) organiseert vreedzame demonstraties tegen discriminatie van de katholieke minderheid op het gebied van huisvesting, werkgelegenheid en kiesrecht. De protesten worden regelmatig met geweld uiteengedreven, waardoor de spanningen verder oplopen.
- 1969 – In Derry breken zware rellen uit, bekend als de Battle of the Bogside. Katholieke wijken worden aangevallen en de Britse regering stuurt uiteindelijk het leger naar Noord-Ierland. Aanvankelijk worden de militairen door veel katholieken verwelkomd, maar dat verandert in de jaren daarna.
- 1972 – Tijdens Bloody Sunday schieten Britse militairen veertien ongewapende demonstranten dood in Derry. Dit leidt tot een enorme toename van de steun voor de IRA. Later datzelfde jaar pleegt de IRA Bloody Friday, waarbij tientallen bomaanslagen plaatsvinden in Belfast.
- 1981 – Republikeinse gevangenen beginnen een hongerstaking om als politieke gevangenen erkend te worden. Tien gevangenen, onder wie Bobby Sands, overlijden. De hongerstaking krijgt wereldwijd veel aandacht.
- 1998 – Met de ondertekening van het Good Friday Agreement (ook wel het Akkoord van Belfast genoemd) komt grotendeels een einde aan het geweld. Het akkoord voorziet onder meer in een eigen parlement voor Noord-Ierland, samenwerking tussen Ierland en het Verenigd Koninkrijk en de geleidelijke ontwapening van paramilitaire organisaties zoals de IRA en de UVF.

Hoewel het geweld sinds 1998 sterk is afgenomen, zijn de gevolgen van The Troubles nog altijd zichtbaar. In steden als Belfast en Derry bestaan nog steeds wijken waar de katholieke en protestantse gemeenschappen grotendeels gescheiden leven, en identiteit blijft in Noord-Ierland een belangrijk politiek en maatschappelijk onderwerp.

Hedendaags

Tegenwoordig zijn de spanningen op het Ierse eiland gelukkig een stuk minder groot dan tijdens The Troubles. Hoewel de politieke verschillen nog altijd bestaan, worden deze tegenwoordig vooral via democratische weg uitgevochten in plaats van met geweld. Dat neemt niet weg dat de identiteit van Noord-Ierland nog steeds onderwerp van discussie is.

Ondanks dat Noord-Ierland onderdeel is van het Verenigd Koninkrijk, woont er nog altijd een grote Iers-nationalistische gemeenschap. Bovendien laten sommige recente peilingen zien dat de steun voor een eventuele hereniging met Ireland langzaam toeneemt, al is er op dit moment geen duidelijke meerderheid voor een Iers eenheidsstaat. Of Noord-Ierland in de toekomst onderdeel blijft van het Verenigd Koninkrijk of zich ooit bij Ierland aansluit, zal uiteindelijk afhangen van de bevolking. De Goede Vrijdag akkoorden bepaalt namelijk dat een referendum over hereniging kan worden gehouden als daar voldoende politieke aanleiding voor bestaat.

Een van de bijzondere bepalingen uit het Goede Vrijdagakkoord is dat inwoners van Noord-Ierland zelf mogen kiezen hoe zij zich identificeren. Zij kunnen een Brits paspoort, een Iers paspoort of zelfs beide bezitten. Daarmee is Noord-Ierland een van de weinige plekken ter wereld waar inwoners officieel twee verschillende nationaliteiten kunnen combineren.

Hoewel Noord-Ierland historisch gezien overwegend unionistisch en Brits georiënteerd is, is er de laatste decennia ook steeds meer ruimte gekomen voor de Ierse cultuur. Zo wordt Saint Patrick's Day op 17 maart op veel plaatsen gevierd, ongeacht politieke of religieuze achtergrond. Ook de Ierse taal en andere culturele tradities krijgen steeds meer aandacht.

De verschillen tussen beide gemeenschappen zijn daarmee zeker niet verdwenen, maar de bereidheid om vreedzaam samen te leven is sinds 1998 aanzienlijk gegroeid. Noord-Ierland blijft daardoor een van de meest bijzondere regio's van Europa: een gebied waar twee nationale identiteiten, twee tradities en twee politieke visies al meer dan een eeuw naast elkaar bestaan.

Conclusie

Noord-Ierland is in veel opzichten een bijzonder geval binnen Europa. Het is een gebied waarvan het ontstaan nauw verweven is met religieuze, politieke en

nationale tegenstellingen. De scheiding tussen Noord-Ierland en Ireland kwam voor een belangrijk deel voort uit de tegenstelling tussen protestantse unionisten, die bij het Verenigd Koninkrijk wilden blijven, en katholieke nationalistten, die een onafhankelijk en verenigd Ierland nastreefden.

Toch is de situatie vandaag de dag heel anders dan tijdens de jaren zestig en zeventig. Sinds de Goede Vrijdag akkoorden is het geweld grotendeels verdwenen en werken beide gemeenschappen steeds vaker samen. Daarnaast speelt religie in het dagelijks leven van veel West-Europeanen een minder dominante rol dan een halve eeuw geleden.

Daardoor wordt ook steeds vaker gesproken over de toekomst van Noord-Ierland. Sommigen zien uiteindelijk een hereniging met Ireland als een logische stap, terwijl anderen juist de band met het Verenigd Koninkrijk willen behouden. Hoe die toekomst eruit zal zien, is onzeker. Volgens het Goede Vrijdagakkoord kan een referendum over eenwording alleen plaatsvinden wanneer er voldoende aanwijzingen zijn dat een meerderheid van de bevolking dat wenst.

Wat de uitkomst ook zal zijn, Noord-Ierland blijft een van de meest bijzondere regio's van Europa. Weinig gebieden laten zo duidelijk zien hoe religie, geschiedenis en nationale identiteit de grenzen van een land kunnen bepalen. Juist daarom vormt Noord-Ierland een fascinerend voorbeeld van hoe historische keuzes meer dan een eeuw later nog altijd zichtbaar zijn op de kaart van Europa.

Ben je nieuwsgierig geworden na dit artikel of wil je meer van dit soort unieke verhalen lezen? Neem dan een kijkje bij mijn andere artikelen op de site www.achterdewereldkaart.com

